

Raision kaupungin lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta

1. Raision lausunto selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä

Kuntarakennelakiluonnos on valmisteltu toteuttamaan hallitusohjelmaan kirjattua tavoitetta kuntarakenneuudistuksesta. Kuntarakennelakiluonnos on laki kuntien yhdistymisselvitysvelvoitteesta. Lain keskeinen sisältö on velvoittaa kunnat tekemään yhdistymisselvityksen kriteerien osoittamalle alueelle myös ei-vapaaehtoiselta pohjalta. Mikä on selvityksen legitimitetti, jos kuntalaiset laajasti vastustavat kuntaliitosta?

Lakiluonnos määrittää yhdistymisselvityksen kriteerit ja sisällön sellaiseksi, että työ ohjaa alueita kuntaliitoksiin Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne –selvityksessä esitetyllä tavalla. Laki ei mahdollista muiden hallinnollisten mallien tarkastelua kuin kuntaliitoksin muodostettavan suuremman peruskunnan. Esimerkiksi metropolihallintomallin selvittäminen tulisi olla mahdollista kaikilla suurilla kaupunkiseuduilla.

Raision kaupunki on antanut lausunnon Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne –raportista maaliskuussa 2012. Vahvoille peruskunnille asetetut tavoitteet toteutuvat Raisiossa niin taloudellisesti kuin toiminnallisestikin parhaiten nykyisellä kuntarakenteella. Raision kaupungin näkemys ei ole näiltä osin muuttunut.

Raision kaupunki katsoo, ettei liitosselvityksiin velvoittava lainsäädäntö ole tarkoituksenmukainen. Kuntarakennelakia ei tulisi säätää esitetystä muodostaan.

Selvitykseen velvoittavat kriteerit

Selvitystarvetta osoittavat kriteerit on määritetty siten, että ne velvoittavat yhdistymisselvityksiin Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne –raportissa esitetyillä alueilla.

Raisio kuuluu kuntarakenneraportin ehdotuksessa 14 kunnan muodostamaan suur-Turkuun. Turku lukuun ottamatta muut selvitysalueen kunnat ovat lausuneet kriittisen näkemyksensä ehdotetun suur-Turun muodostamiseksi. Tästä huolimatta kuntarakennelakiluonnoksen kriteerit velvoittavat selvitystyön käynnistämiseen edellä mainitulla alueella. Kuntien lausuntojen merkitys on jäänyt olemattomaksi lakiluonnoksen valmistelussa.

Palveluiden edellyttämä väestöpohja

Raision kaupunki täyttää esitetyn väestöpohjan. Omien palveluiden lisäksi Raision kaupunki toimii isäntäkuntana osalle Turun seudun läntisen kuntien toiminnoille. Raisio muodostaa yhdessä Ruskon kanssa sosiaali- ja terveystalvveluiden yhteistoiminta-alueen, jossa Raision kaupunki toteuttaa isäntäkuntana Ruskolle tarvittavat sosiaali- ja terveystalvvelut.

Raisio katsoo, että 20.000 asukkaan alaraja on riittävä väestöpohja turvaamaan erityisesti sosiaali- ja terveystalvveluiden asianmukaisen järjestämisen.

Työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne

Raision kaupungin työpaikkaomavaraisuus on 92,4 %. Suurin pendelöinti Raisiosta kohdistuu Turkuun 5089 henkilöä (47%) ja vastaavasti lukumääräisesti suurin pendelöijä Raisioon on Turku 2837 henkilöä. Suhteellisesti eniten Raisioon pendelöi ympäristökunnista maskulaisia (11 % Maskun työllisestä työvoimasta). Raisiossa yksityissektorin työpaikkojen osuus on 78,5 % kun esimerkiksi Turun osuus on 65,6 %.

Työpaikkaomavaraisuus ja pendelöinti kuvaavat vain tilastollisina suureina työmatkaliikenteen suuntaa. Niitä ei tulisi käyttää laissa mainittuina kriteereinä. Kuntaliitokset eivät vähennä työssäkäyntiliikennettä, koska kuntaliitoksen jälkeenkin asuinalueet ja työpaikat sijaitsevat entisillä paikoillaan. Pitkällä aikavälillä muutokset voivat olla mahdollisia, mutta kehitys on riippuvainen tulevista maankäytön ratkaisuksista. Valtakunnallisten maankäyttötavoitteiden mukaiseen kaavoitukseen ohjataan maakuntakaavalla, joka määrittää kuntarakenteesta riippumatta työpaikkojen ja asumisen yleispiirteisen sijainnin.

Keväällä 2012 valmistuneessa Turun seudun rakennemallissa, joka toimii maakuntakaavan valmistelun pohjana, on muodostettu yhteinen näkemys siitä, miten maankäyttöä, asumista ja liikennettä sovitetaan yhteen Turun kaupunkiseudulla vuoteen 2035 mennessä. Toimeenpano tapahtuu kesäkuussa 2012 allekirjoitetun kaupunkiseudun MAL-aiesopimuksen mukaisesti.

Kuntarakennelakiluonnoksen perusteluissa todetaan, että vahva työpaikkaomavaraisuusaste kuvaa kunnan elinvoimaisuutta, kilpailukykyä ja kykyä vastata alueen elinkeinotoiminnan kehittämistä.

Raision kaupungin näkemyksen mukaan kunnan elinvoimaisuutta voidaan mitata muullakin tavoin, esim. tarkastelemassa yritysten määrää/asukas tai yritysten määrän kasvua kunnassa tai kunnan menestymistä kunnan elinkeinotoiminnan onnistumista mittavissa kyselyissä.

Kuntarakenne ja kuntarajat eivät luo itsessään työpaikkoja. Olennaista on, miten kunta onnistuu houkuttelemaan uusia yrityksiä alueelleen tonttitarjonnallaan ja ylipäätään yritysmuönteisellä toimintatavallaan niin päätöksenteossa kuin asiakaspalvelussa. Raisio on saanut tunnustusta onnistuneesta elinkeinopolitiikastaan ja kaupunki on useissa yrittäjille suunnatuissa tutkimuksissa ollut kärkisijoilla. Riskinä on, että kunnan kyky vastata nopeasti yritysten tarpeisiin heikkenee oleellisesti kuntaliitosten myötä.

RAISION KAUPUNKI

puh. (02) 434 3111
faksi (02) 434 3352
www.raisio.fi

Postiosoite:
PL 100
21201 RAISIO

Käyntiosoite:
Nallinkatu 2
21200 RAISIO

Yhdyskuntarakenteen osalta Raisiossa on kaavoittamisen ja rakentamisen painopiste ollut jo pitkään kaupunkirakennetta tiivistävä ja maankäyttö sijoittuu joukkoliikenneakselin läheisyyteen. Kuntaliitoksella ei olisi vaikutusta Raision maankäyttöön. Joukkoliikenteen osalta Raisio kuuluu kaupunkiseudun yhteiseen joukkoliikenneorganisaatioon.

Taloudellinen tilanne

Raisiolla ei ole huomautettavaa taloudellisten kriteerien osalta.

Selvitysalueista poikkeaminen

Selvitysalueista poikkeamiseksi tulisi määrittää kriteeri, että mikäli riittävä määrä kuntalaisia vastustaa kuntaliitosselvityksen tekemistä, ei selvitystä määrätä toimeenpantavaksi. Jos kuntalaiset laajasti vastustavat kuntaliitosta, ei selvityksen tekemiseksi ole legitimeettiä. Päätösvalta yhdistymisestä on kuitenkin kunnanvaltuustoilla poikkeuksena erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevat kunnat. Kriteeri voisi olla esimerkiksi vastaava kuin lakiluonnoksen 4. luvun 15 §:ssä ”Erityisen kuntajakoselvityksen määrääminen”, jossa todetaan, että erityinen kuntajakoselvitys voidaan määrätä toimitettavaksi, jos vähintään 20 prosenttia kunnan äänioikeutetuista asukkaista tekee esityksen erityisen kuntajakoselvityksen toimittamisesta.

2. Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä

Kuntarakennelakiluonnoksen mukaan 30.11.2013 mennessä kunnan tulisi ilmoittaa, keiden kanssa se selvityksen tekee ja 1.4.2014 mennessä selvityksen tulisi olla valmis. On selvää, että tuossa ajassa kattavan selvityksen tekeminen on täysi mahdottomuus. Vaatimus siitä, että selvitystä lähettäisiin tekemään jo nyt vapaaehtoiselta pohjalta, on joiltakin osin kyseenalainen. Tähänastiset selvitykset ja raportit ovat edustaneet enemmänkin hallitusohjelman tavoitteita perustelevia näemyksiä kuin tasapuolista asioiden tarkastelua. Raision kaupunki voi osallistua vapaaehtoisesti sellaisiin selvityksiin, joissa lopputulos ei ole ennalta kirjoitettu ja joissa tasapuolisesti arvioidaan erilaisia vaihtoehtoja.

3. Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

Valtioneuvoston toimivaltaa päättää kuntajaosta ei tule lisätä lakiluonnoksessa esitetystä.

4. Yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä

Yhdistymisavustusta tulisi maksaa myös myöhemmässä vaiheessa, mikäli yhdistymisprosessi alkaa kuntarakennelaisissa edellytetyn yhdistymisselvityksen seurauksena. Yhdistymisavustusten määrä on varsin suhteellinen käsite, kun yhdistymisprosessin aikana näillä näkymin toteutuvan valtionosuusuudistuksen vaikutuksia kuntien talouteen ei vielä tunneta. Kuntaliitos ei missään kohtaa saa vähentää valtionosuuksien kokonaistasoja yhdistyvissä kunnissa.

5. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Raision kaupunki pitää sosiaali- ja terveysterveyspalveluiden, erityissairaanhoidon sekä erityisen vaativan hoidon palveluiden rajapintojen tarkastelua erittäin tarpeellisena. Jo tällä hetkellä voidaan havaita, että asiakkaita ohjautuu epätarkoituksenmukaisesti kustannuksia lisääviin hoitomuotoihin ja sairaanhoitopiirien on vaikea muun muassa suuren kokonsa vuoksi optimoida omia toimintojaan. Kuntien perusterveydenhuoltoa voitaisiin vahvistaa erityisesti kalliita hoitomuotoja ennaltaehkäisevissä palveluissa, jos kustannuksia voitaisiin vastaavasti vähentää erityissairaanhoidossa.

Esillä olleet mallit eivät kuitenkaan tavoita työn lähtökohtaa. On lukuisia esimerkkejä siitä, että suuret yksiköt ovat vaikeasti hallittavia, hitaita mukautumaan ympärillä tapahtuviin muutoksiin ja taloudellinen tehokkuus kyseenalaistuu organisaatiokoon kasvaessa liian isoksi. Toisaalta jos kuntien toiminnot ovat erillään kaikista sosiaali- ja terveysterveyspalveluista, joita mahdollisesti hallinnoitaisiin suuremmissa sosiaali- ja terveysterveyspiireissä, niin syntyy tilanteita, joissa haitallisia hallinnollisia rajapintoja muodostuu uusiin palveluihin.

Mikäli kuntarakenteen muutoksia ei tapahtuisikaan laajassa mittakaavassa, sijoittuisivat sosiaali- ja terveysterveyspalvelut mahdollisesti 50.000-100.000 väestöpohjalla toimiviin uusiin sosiaali- ja terveysterveyspiireihin, jotka toimisivat suhteessa peruskuntiin samalla tavoin kuin sairaanhoitopiirit nyt. Tällaista muutosta ei ole hyödyllistä tehdä, koska se ei johda todelliseen muutokseen.

Raision kaupunki katsoo, etteivät ehdotetut mallit poikkea nykyisestä toiminnasta niin oleellisesti, että uudistusta kannattaisi viedä tältä pohjalta eteenpäin. Sen sijaan sosiaali- ja terveysterveyspalveluita voitaisiin kehittää nykypohjalta vahvistamalla perusterveydenhuoltoa siten, että myös perusterveydenhuollossa voitaisiin suorittaa nykyistä enemmän erityisosaamista vaativia toimintoja, jotka vastaavasti vähentäisivät erityissairaanhoidon tarvetta. Lisäksi erityissairaanhoidon sijasta tulisi voida nykyistä joustavammin hyödyntää ulkopuolisten toimijoiden tarjoamia mahdollisuuksia.

Yksi vaihtoehto olisi myös koota vaativimmat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut metropolialueen hallittavaksi, jolloin pienemmän tuotannollisen volyymin tarvitsevat lähipalvelut ja ennaltaehkäisy voisivat edelleen jäädä peruskuntiin.

Raision kaupunki

Ari Korhonen
kaupunginjohtaja

Heli Lähteenmäki
talousjohtaja